

Nr 76.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tillfällig höjning av postavgifterna; given Stockholms slott den 8 februari 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen besluta

dels att avgifterna för inrikes brev, brevkort, postanvisning och postförskott skola för tiden 1 april 1918—1 april 1920 utgöra:

för lokalbrev:

om brevets vikt icke överstiger 20 gram	7 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125 »	15 »
» » » 125 » » 250 »	20 »

för annat inrikes brev:

om brevets vikt icke överstiger 20 gram	12 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125 »	25 »
» » » 125 » » 250 »	35 »

för brevkort, jämväl lokalbrevkort:

enkelt brevkort	7 öre
dubbelt »	15 »

för postanvisning eller postförskott:

om postanvisnings- resp. postförskottsbeloppet uppgår till högst 5 kronor	15 öre
---	--------

om beloppet överstiger 5 men ej	25 kronor	20 öre
» » » 25 » »	50 »	30 »
» » » 50 » »	100 »	35 »
» » » 100 » »	250 »	40 »
» » » 250 » »	500 »	45 »
» » » 500 » »	750 »	55 »
» » » 750 » »	1,000 »	65 »

dels ock att, utan ändring av vad för närvarande gäller ifråga om ökning av viktportot för skrymmande paket, det inrikes portot för paket skall för tiden 1 april 1918—1 april 1920 utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som väger

högst 1 kilogram, med	60 öre
mer än 1 men ej över 3 kilogram, med	90 »
» » 3 » » » 5 » »	1 krona 20 »
» » 5 kilogram, med 1 krona 20 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav.		

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8
februari 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anförde departementschefen, statsrådet Schotte följande:

I skrivelse den 11 december 1917 anmodade jag generalpoststyrelsen att inkomma med utredning om möjligheten att genom höjning av postavgifterna bereda statsverket en i förhållande till de starkt stegrade driftkostnaderna ökad inkomst av alternativt 5,000,000—6,000,000 och alternativt 8,000,000—9,000,000 kronor för år.

Innan jag närmare ingår på den utredning, som i anledning härav förebragts, må återgivas följande, av generalpoststyrelsen meddelade redogörelse för nu gällande postavgifter.

Postbefordringsavgiften för inrikes *brev* utgör, jämlikt nådiga kun- **Nu gällande**
görelserna den 5 juli 1884 och den 3 maj 1907: **postav-**
gifter.

för lokala brev:

om brevets vikt icke överstiger	20 gram	5 öre
» vikten överstiger 20 men icke	125 »	10 »
» » » 125 » »	250 »	15 »

för annat inrikes brev:

om brevets vikt icke överstiger	20 gram	10 öre
» vikten överstiger 20 men icke	125 »	20 »
» » » 125 » »	250 »	30 »

Avgiften för inrikes *brevkort*, jämväl lokalbrevkort, utgör, jämlikt förstnämnda nådiga kungörelse, för enkelt kort 5 öre och för dubbelt kort 10 öre.

För inrikes *korsband* — undantagandes de i 11 § 1 mom. av nådiga förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter omförmälda utgivarkorsband, beträffande vilka befodringsavgiften beräknas på ett för detta slags försändelser speciellt sätt — äro postbefodringsavgifterna, jämlikt nådiga breven till generalpoststyrelsen den 2 maj 1879, den 18 december 1885, den 22 maj 1891 och den 30 juni 1899, 11 § 4 mom. i nyssnämnda nådiga förordning den 17 juni 1916 samt nådigt brev till generalpoststyrelsen den 29 juni 1917 fastställda till följande belopp, nämligen

för vanligt tidningskorsband (innehållande inrikes tidningar):

1 öre för varje vikt av 50 gram eller del av 50 gram, dock att avgiften ej må understiga 2 öre, om försändelsen utgöres av lokalförsändelse, samt i annat fall 4 öre;

för annat inrikes korsband, antingen detsamma utgöres av trycksaker i allmänhet, affärshandlingar eller varuprov:

2 öre för varje vikt av 50 gram eller del av 50 gram, om försändelsen utgöres av lokalförsändelse, men eljest med 4 öre; dock att minsta avgiften utgör

för försändelse, innehållande affärshandlingar, 5 öre i fråga om lokalförsändelse och i annat fall 10 öre, samt

för försändelse, som innehåller varuprov, 4 öre i fråga om lokalförsändelse och i annat fall 8 öre, samt

för inrikes korsband, vars innehåll uteslutande utgöres av skrifter med punkter eller bokstäver i upphöjt arbete till bruk för blinda:

2 öre för var vikt av 500 gram eller del därav, om försändelsen utgöres av lokalförsändelse, men eljest med 4 öre.

De inrikes *postanvisnings- och postförskottsavgifterna* äro bestämda genom nådiga breven till generalpoststyrelsen den 17 juni 1904 och den 5 juni 1909 samt utgöra:

om postanvisnings- respektive postförskottsbeloppet uppgår till högst 5 kronor.....	10 öre
» beloppet överstiger 5 men ej 25 kronor.....	15 »
» » » 25 » » 50 »	25 »
» » » 50 » » 100 »	30 »
» » » 100 » » 250 »	35 »
» » » 250 » » 500 »	40 »
» » » 500 » » 750 »	50 »
» » » 750 » » 1,000 »	60 »

För inrikes *paket*, vare sig detsamma utgöres av lokalförsändelse eller det skall befordras till annan ort, utgjorde befordringsavgiften till den 1 juli 1917, jämlikt nådiga kungörelsen den 10 mars 1905:

om paketets vikt icke översteg 1 kilogram	30 öre
» vikten översteg 1 men icke 3 »	50 »
» » » 3 » » 5 »	75 »
» » » 5 kilogram, 75 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 15 öre för vart överskjutande $\frac{1}{2}$ kilogram eller del därav.	

Från den 1 juli 1917 utgör paketportot, jämlikt nådiga kungörelsen den 25 juni 1917:

om paketets vikt icke överstiger 1 kilogram	40 öre
» vikten överstiger 1 men icke 3 »	65 »
» » » 3 » » 5 »	90 »
» » » 5 kilogram, 90 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav.	

För försändelser till utlandet utgå postavgifterna i enlighet med vederbörande internationella avtal. De nu gällande avtalen hava fastställts vid världspostkongressen i Rom 1906. I utväxlingen med Norge och Danmark gälla emellertid beträffande flertalet försändelser särskilda, i förhållande till de internationella taxorna nedsatta avgifter; i vissa fall — så beträffande brev intill 250 gram ävensom brevkort — äro avgifterna i den skandinaviska utväxlingen icke högre än i den svenska inrikes posttjänsten.

Frågan om tillfällig förhöjning av postavgifterna i anledning av kristidens stegrade driftkostnader har tidigare varit föremål för behandling av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Frågan om portoförhöjning vid 1917 års riksdag.

Generalpoststyrelsen d. 20/2 1917 ang. behovet av postavgifternas höjning.

Genom skrivelse den 4 januari 1917 anmodade dåvarande chefen för civildepartementet generalpoststyrelsen att inkomma med utredning om möjligheten att genom höjning av postavgifterna bereda statsverket ökad inkomst, och i skrivelse den 3 februari 1917 erhöll styrelsen meddelande om att den vid ifrågavarande utredning borde utgå från den förutsättningen, att statsverket genom en dylik förhöjning måtte kunna tillföras en ökad inkomst av omkring 4,000,000 kronor för år.

I skrivelse den 20 februari 1917 inkom generalpoststyrelsen med utredning och yttrande rörande ifrågavarande spörsmål.

Sedan generalpoststyrelsen till en början meddelat, hurusom i anledning av den inträdda världskrisen i ett flertal främmande länder — såväl krigförande som neutrala — betydande portoförhöjningar i den inrikes posttjänsten införts, samt häröver lämnat en utförlig redogörelse, anförde styrelsen vidare:

»Vad beträffar den uppkomna frågan om vidtagande av förhöjning av postavgifterna jämväl i vårt land, vill generalpoststyrelsen till en början framhålla, att, därest normala förhållanden varit rådande, någon höjning av postavgifterna i syfte att därigenom bereda staten ökad inkomst, enligt styrelsens mening, icke bort ifrågakomma. Styrelsen anser nämligen, att där staten övertagit handhavandet av de allmänna samfärdsmedlen, det även bör vara statens skyldighet att för allmänheten i all möjlig mån underlätta användandet av dessa inrättningar. I enlighet härmed böra de avgifter, som skola av allmänheten erläggas för begagnandet av de av staten underhållna kommunikationsmedlen, så avvägas, att staten på sin ifrågavarande verksamhet icke erhåller större vinst än som kan anses skälig.

Enligt nu angivna grundsatser har också statens affärsdrivande verksamhet, vad postverket angår, hittills varit ordnad; i syfte att för den korresponderande allmänheten underlätta utbytet av meddelanden och andra av postverket förmedlade försändelser, hava nämligen postavgifterna städse hållits så låga, som med ett skäligt driftresultat för postverket ansetts förenligt. Enahanda principer torde hava följts jämväl beträffande de övriga kommunikationsverken.

Visserligen är det sant, att kommunikationsverken under kriget haft att uppvisa avsevärt större överskott än vad förut varit fallet, men detta har ju sin grund uti den abnorma stegring av trafiken — särskilt i förbindelse med utlandet — som frambragts genom kriget, och utgör därför icke något uttryck för verkens normala driftresultat. Vad särskilt beträffar postverket och den ökning uti detta verks normala överskott, som visat sig under åren 1915 och 1916 samt beräknats jämväl för

år 1918, beror denna ökning huvudsakligen på den speciella paketutväxling med utlandet, som under kriget uppehållits, samt på de tillfälliga inkomster, som uppstått på grund av postverkets behandling av transitpost, och är följaktligen av rent tillfällig natur. Vad angår förmedlingen av transiterande poster eller just den trafik, som mest bidragit till ökningen av postverkets inkomster under kriget, har denna befordran numera från och med ingången av februari månad 1917 måst inställas. Därest sagda befordran icke skulle komma att återupptagas, något varom det för närvarande icke är möjligt att uttala sig, torde man nödgas räkna med en betydlig reducering av det för år 1918 beräknade överskottet.

Ehuru generalpoststyrelsen, av förut anförda principiella skäl icke skulle anse sig kunna förorda någon förhöjning av postavgifterna, därest det gällt normala förhållanden, så inser styrelsen å andra sidan tillfullo, hurusom de extraordinära förhållanden, som för närvarande råda, även kunna betinga vidtagandet av extra ordinära åtgärder — jämväl på postbevillningens område. Klart är nämligen att, då det gäller att anskaffa medel för täckande av de ofantliga utgifter, som staten nu under kriget måste vidkännas för mildrande av kristidens verkningar eller för tillgodoseende i övrigt av allmänt väl, statsmakterna måste finna sig nödsakade att, jämte hittills brukliga former, tillgripa jämväl andra utvägar för medels anskaffande. Under sådana förhållanden synes jämväl en tillfällig höjning av postavgifterna fullt försvarlig, under förutsättning att densamma avväges på sådant sätt, att den icke behöver bliva särskilt kännbar för den korresponderande allmänheten. Såsom framgår av den meddelade översikten över förhållandena i utlandet, har ju ock i ett stort antal främmande länder förhöjning av postavgifterna nu under kriget ägt rum.

Bland anspråk, som under nu rådande dyrtid ställas på staten, är även kravet på krigstidshjälp åt statstjänstemännen. Behovet av dylik hjälp är så uppenbart, att detsamma icke torde behöva särskilt framhållas. För sin del anser generalpoststyrelsen det ofrånkomligt nödvändigt, att kraftiga åtgärder från statsmakternas sida nu vidtagas för att statstjänstemännen, och särskilt de av dem, vilkas avlöning står närmast existensminimum, må beredas en verklig hjälp och lindring uti deras genom dyrtiden iråkade betryckta läge; och det synes också fullt naturligt och riktigt, att denna särskilda hjälp åt tjänstemännen, i den mån så lämpligen kan ske, anskaffas från statens egen affärsdrivande verksamhet.

Särskilt för att statstjänstemännen må kunna beredas hjälp i den omfattning, som verkligen är av nöden, anser sig generalpoststyrelsen därför kunna tillstyrka en tillfällig höjning av postavgifterna; och styrelsen är för sin del övertygad om, att den korresponderande allmänheten, då det gäller ett sådant syfte som det nu nämnda, även kommer att villigt finna sig i en tillfällig höjning av postportot.»

Generalpoststyrelsen d. 20, 2 1917 ang. sätet för postavgifternas höjning.

Beträffande de olika slagen av postförsändelser anförde generalpoststyrelsen i huvudsak följande.

Generalpoststyrelsen erinrade om att postverket, i likhet med andra transportinrättningar, på grund av kriget måst vidkännas betydande stegring i sina driftkostnader. Det slag av försändelser, som särskilt givit anledning till och drabbats av de ökade transportkostnaderna, vore *paketen*, detta helt naturligt, enär det här gällde befordran av verkligt gods. Med hänsyn dels till den inträdda kostnadsökningen för paketens befordran dels till det förhållandet att paketportot redan under normala förhållanden befunnits vara så lågt, att det icke beredde postverket full ersättning för dess omkostnader, syntes det generalpoststyrelsen uppenbart, att detta porto numera — efter de genom kriget inträdda prisstegringarna — måste anses otillräckligt.

Vidare erinrade generalpoststyrelsen om att avgifterna för paketgods, som befordrades med statens järnvägar, helt nyligen blivit förhöjda med 20 %. Jämväl ur denna synpunkt syntes därför en förhöjning av postverkets paketporto påkallad. Därest nämligen förhöjning av portot för postpaket icke vidtoges, kunde det förutses, att efter hand en massa gods av sådant slag, som förut befordrats och lämpligen allt fortfarande borde befordras såsom järnvägsgods, komme att överföras till postverket, vilket icke kunde undgå att verka hämmande på befordringen och behandlingen av den egentliga brevposten. Styrelsen ansåg det därför vara en nödvändig konsekvens av den förhöjning av godstaxorna, som skett vid statens järnvägar, att även postverkets paketporto i motsvarande mån förhöjdes.

På grund härav föreslog generalpoststyrelsen, att avgifterna för inrikes paket måtte bestämmas att utgå för paket intill 1 kilogram med 40 öre, för paket över 1 men icke över 3 kilogram med 65 öre, för paket över 3 men icke över 5 kilogram med 90 öre samt för tyngre paket med 90 öre för de första 5 kilogrammen med tillägg av 40 öre för varje överskjutande kilogram eller del därav.

Beträffande höjningen av det egentliga *brevportot* hade gjorda undersökningar givit vid handen, att, för anskaffande av det såsom erforder-

ligt ansedda ökade inkomstbeloppet av 4,000,000 kronor, erfordrades allenast en höjning av 1 öre för lokalbrev samt 2 öre för vanligt inrikes brev; och föreslog styrelsen därför ett tillfälligt tillägg till brevpottot av 1 öre för lokalbrev och 2 öre för annat inrikes brev, oberoende av brevets vikt.

Såsom en följd av förhöjningen av brevpottot ansåg generalpoststyrelsen jämväl avgiften för *brevkort* böra förhöjas i motsvarande mån eller alltså med 1 öre för enkelt och 2 öre för dubbelt brevkort.

Därest höjning av brevpottot vidtoges, syntes det generalpoststyrelsen följdriktigt, att en lämplig mindre tilläggsavgift även upptoges för inrikes *korsband* — så väl trycksaker i allmänhet, affärshandlingar och varuprov som vanliga tidningskorsband — med undantag allenast beträffande utgivarkorsband. Ifrågavarande tilläggsavgift ansåg styrelsen böra bestämmas till 1 öre för varje försändelse, oberoende av försändelsens vikt.

Då den tillfälliga höjningen, enligt styrelsens mening, lämpligen borde omfatta *samtliga* slag av postförsändelser — till följd härav kunde förhöjningen å de olika slagen av försändelser sättas så mycket lägre och hela anordningen bliva så mycket mindre kännbar — syntes jämväl *postanvisnings-* och *postförskottsavgifterna* böra förhöjas med lämpligt belopp. Tilläggsavgiften syntes styrelsen i detta fall böra bestämmas till 5 öre för varje postanvisning eller postförskott, oberoende av postanvisnings- resp. postförskottsbeloppets storlek. Den högre avgiften härvidlag betingades av det ökade arbete, som vore förenat med behandlingen av ifrågavarande slags försändelser, jämfört med behandlingen av vanliga brev och korsband.

Enligt en inom generalpoststyrelsen verkställd statistisk utredning skulle genom förhöjning av postavgifterna enligt ovan angivna grunder statsverket beredas en ökad inkomst av omkring 4,000,000 kronor för år.

Två av generalpoststyrelsens ledamöter voro skiljaktiga från styrelsens beslut och uttalade såsom sin mening, att någon förhöjning av postavgifterna för det dåvarande icke lämpligen borde ifrågakomma.

Skiljaktigheter.

Med bifall till det av generalpoststyrelsen framlagda förslaget i ämnet, hemställde Kungl. Maj:t i nådig proposition till riksdagen den 9 mars 1917 (nr 127), bland annat, att riksdagen måtte besluta,

Kungl. Maj:ts
förslag 1917.

att för inrikes brev, brevkort och korsband — med undantag av de i 11 § 1 mom. av förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter omförmälda utgivarkorsband — ävensom för inrikes postanvisning och postförskott

skulle, jämte i övrigt fastställda avgifter, utgå en särskild tilläggsavgift, utgörande

för lokalbrev	1 öre
» annat inrikes brev	2 »
» enkelt brevkort	1 »
» dubbelt brevkort	2 »
» korsband	1 »
» postanvisning eller postförskott	5 »

samt att, utan ändring av vad för det dåvarande gällde i fråga om ökning av viktportot för skrymmande paket, det inrikes portot för paket skulle utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, vägande högst 1 kilogram, med 40 öre
 mer än 1 men ej över 3 kilogram, med 65 »
 » » 3 » » » 5 » , » 90 »
 » » 5 kilogram, med 90 öre för de första 5 kilogrammen och där-
 efter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav.

Motioner
1917.

I anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition väcktes inom riksdagens andra kammare tvenne motioner, den ena, nr 361, av herr Vennerström m. fl., med yrkande att riksdagen måtte avslå propositionen om höjda postavgifter och den andra, nr 376, av herr von Sneidern med hemställan att riksdagen måtte avslå propositionen i den del, vari föreslagits, att en särskild tilläggsavgift skulle utgå för brev, brevkort, korsband, postanvisningar och postförskott.

Bevillnings-
utskottet
1917.

I sitt betänkande i anledning av propositionen i ämnet anförde bevillningsutskottet följande:

»Det framgår av den ovan lämnade redogörelsen, att det råder full enighet därom, att, därest normala förhållanden varit rådande, någon allmän förhöjning av postavgifterna icke bort ifrågakomma. Frågan gäller följaktligen, huruvida de extraordinära krav, som för närvarande ställas på statskassan, giva tillräckligt stöd för den ifrågasatta åtgärden.

Chefen för civildepartementet har ställt det förevarande förslaget i relation till nödvändigheten att anskaffa medel till beredande av krigstidshjälp åt statstjänarna och synes hava funnit ett särskilt talande skäl för förslaget i den omständigheten, att detsamma framkommit såsom ett led i strävandena att i nu angivna syfte öka statsverkets inkomster. Häremot har utskottet velat framhålla, att — oavsett frågan huruvida det kan anses ur budgetsynpunkt riktigt att framställa vissa statsinkomster såsom avsedda att täcka vissa angivna statsutgifter — det av departementschefen angivna skälet i varje fall synes kunna

åberopas endast försåvitt och i den mån postverkets inkomster icke vore tillräckliga för att täcka kostnaderna för erforderlig krigstidshjälp åt postverkets personal jämte verkets ökade driftkostnader i övrigt. Att postverkets inkomster gott förslå även med väsentligt ökad påfrestning i berörda hänseenden, har synts utskottet framgå av vad de bägge reservanterna i generalpoststyrelsen härom anført och torde ytterligare belysas av följande, även i herr von Sneiderns motion meddelade siffror, utvisande för statsverket disponibla överskott från postverket under åren 1914, 1915 och 1916 till beräknade och verkliga belopp:

År.	Beräknat överskott.	Verkligt överskott.
1914	3,000,000: —	3,909,857: 40
1915	4,000,000: —	5,041,782: 93
1916	4,165,000: —	6,647,422: 78
	Summa 11,165,000: —	15,599,063: 11

På sätt sistnämnde motionär påpekat, hava nämnda år således lämnat ett överskott av nära 4,500,000 kronor, under det att den beräknade kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp till postverkets tjänstemän enligt Kungl. Maj:ts härom avgivna förslag uppgingo till 1,950,000 kronor.

Vid nu angivna förhållanden har det synts utskottet, att något stöd för de ifrågasatta portoförhöjningarna svårigen kan sökas i statsverkets ökade kostnader för gottgörelse åt statens tjänstemän.

Ovan är omnämnt, att generalpoststyrelsen i sin skrivelse i ämnet hänvisat till de höjningar av postavgifter, som på senare tid företagits i åtskilliga främmande länder. Att sådana åtgärder vidtagits i krigförande länder, där statens behov av inkomster stegrats efter helt andra mått än hos oss, synes icke med fog kunna åberopas till förmån för liknande åtgärder i vårt land. Och beträffande särskilt de höjningar, som ifrågasatts i Danmark och Norge, bör hänsyn tagas därtill att, på sätt reservanterna i generalpoststyrelsen påpekat, postverken i sistnämnda länder intaga en mycket svag ekonomisk ställning, under det att det svenska postverkets drift givit och alltjämt giver ett synnerligen gott resultat.

På sätt ovan återgivits har generalpoststyrelsen såsom en förutsättning för att postavgifternas höjning må anses försvarlig angivit, att densamma så avväges, att den icke blir särskilt kännbar för den korresponderande allmänheten. Enligt utskottets mening måste varje höjning av de gällande postavgifterna bliva ganska kännbar för stora lager av befolkningen. Särskilt skulle höjningen av brev- och brevkortsportot komma att för de mindre bemedlade utgöra en ny pålaga, som man så mycket hellre bör undvika, som den inträder under en tid, då kost-

naderna för det nödvändigaste nått en sådan höjd som för närvarande är fallet.

På i huvudsak nu anförda skäl har bevillningsutskottet icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag till en allmän tillfällig höjning av postavgifterna.

I ett helt annat läge befinner sig frågan om den föreslagna definitiva höjningen av portosatserna för *paket*. Beträffande detta slag av försändelser synes nämligen gälla, dels att även med normala driftkostnader det nuvarande portot är för lågt för att giva postverket full ersättning för omkostnaderna, dels ock att de numera väsentligt ökade driftkostnaderna i särskilt hög grad drabba paketposten. Ytterligare är att erinra om att pakettaxorna vid statens järnvägar nyligen höjts med 20 %. Därest nu icke en motsvarande höjning vidtoges med postverkets pakettaxa, skulle, såsom generalpoststyrelsen påpekat, detta hava till följd, att sådant gods, som förut befordrats och lämpligast allt fortfarande bör befordras med järnväg, till följd av den förhöjda järnvägstaxan komme att överflyttas å postverket, vilket, enligt styrelsens mening, icke skulle kunna undgå att verka hämmande på behandlingen och befordringen av den egentliga brevposten. Av dessa skäl har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till förevarande proposition, i vad den avser portosatserna för paketpost.»

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att riksdagen måtte avslå propositionen i den del, vari föreslagits, att en särskild tilläggsavgift skulle utgå för lokalbrev, annat inrikes brev, enkelt brevkort, dubbelt brevkort, korsband, postanvisning och postförskott, men däremot bifalla vad av Kungl. Maj:t föreslagits i fråga om höjning av postavgifterna för paket.

Riksdagen
1917.

Vid behandlingen av denna fråga stannade kamrarna i olika beslut, i det att första kammaren biföll Kungl. Maj:ts framställning oförändrad, varemot andra kammaren biföll vad utskottet hemställt. Vid gemensam omröstning beslöt riksdagen, i likhet med andra kammaren, att avslå propositionen i den del, vari föreslagits tillfällig förhöjning av avgiften för brev, brevkort, korsband, postanvisningar och postförskott.

Den av riksdagen beslutade förhöjningen av avgifterna för *paket* trädde i tillämpning från den 1 juli 1917.

General-
poststyrel-
sens nu
förevarande
yttrande
och förslag.

I anledning av min ovanberörda anmodan till generalpoststyrelsen att inkomma med utredning om möjligheten att genom höjning av postavgifterna bereda statsverket ökad inkomst har styrelsen i skrivelse den 10 januari 1918 avgivit yttrande och förslag.

Generalpoststyrelsen meddelar först, att under den tid, som förflutit sedan styrelsen förra gången verkställde utredning i fråga om höjning av postavgifterna, styrelsen från utlandet erhållit underrättelser om ytterligare vidtagna förhöjningar i ett flertal främmande länder. I anslutning härtill har styrelsen meddelat en utförlig redogörelse för nu gällande portoförhöjningar i utlandet, i den mån de äro för styrelsen kända. Sagda redogörelse torde såsom bilaga få vidfogas statsrådsprotokollet (Bil. 1).

Beträffande själva principfrågan, huruvida en tillfällig förhöjning av postavgifterna i vårt land må anses böra vidtagas eller icke, har styrelsen åberopat vad styrelsen härom anfört i sin skrivelse den 20 februari 1917 och vilket uttalande av mig här ovan återgivits (sid. 6—8).

Härutöver har generalpoststyrelsen anfört följande.

»Bevillningsutskottet vid 1917 års riksdag har funnit det särskilt framhållna skälet för den tillfälliga portoförhöjningen, nämligen att bidra till anskaffande av medel till krigstidstillägg och krigstidshjälp åt statstjänstemännen, svårligen kunna i sådant syfte åberopas, alldenstund postverkets inkomster, enligt vad utskottet funnit av överskotten under de senaste åren, gott försloge till täckande av kostnaden för erforderlig dylik hjälp åt postverkets personal jämte verkets ökade driftkostnader i övrigt, detta även med väsentligt ökad påfrestning i berörda hänseenden.

Det är riktigt, att överskottet av postverkets rörelse under de senaste åren varit större än före kriget och större än vad i sådant hänseende beräknats; även vad angår år 1917, torde det för nämnda år på sin tid beräknade överskottet av 4,700,000 kronor komma att väsentligt överskridas. Enligt generalpoststyrelsens mening torde det också få anses synnerligen lyckligt, att under nu rådande kristid överskott uppstår i statens affärsdrivande verksamhet, enär härigenom för statsmakterna möjliggöres att kunna i ökad omfattning bereda de mindre bemedlade lindring i dyrtidens betryck samt statstjänstemännen ett ökat krigstidstillägg.

Det gynnsamma driftresultatet för postverket under de senaste åren har emellertid, såsom av generalpoststyrelsen anfördes i dess ovanberörda skrivelse den 20 februari 1917, sin grund uti de starkt stegrade inkomster, som uppstått genom kriget och vilka för sin fortvaro även torde vara beroende av krigets fortsättande. Främst gäller detta den ofantliga stegringen i paketutväxlingen med utlandet, som under kriget uppkommit därigenom att stora mängder varor ankomma till vårt land, där de ompackas och såsom postpaket sändas vidare till de krigförande länderna. Även förekommer under kriget en omfattande befordran genom Sverige

Behovet av
postavgifter-
nas höjning.

av rena transitposter. Betydande portoinkomster tillföras postverket vidare från de många institutioner av olika slag, som upprättats för lindrande av kristidens tryck, såsom folkhushållningskommissionen m. fl. En mängd utländska affärsmän, tillhörande de krigförande länderna, hava efter världskrigets utbrott inflyttat till landet och driva här omfattande affärsverksamhet, som medför en avsevärd inkomstökning för postverket. Det allmänna uppsving, som ägt rum å handels och industriens områden, har givetvis också bidragit till posttrafikens stegring; enbart nybildningar av bolag, nya aktieemissioner m. m. hava sålunda tillfört postverket betydande portobelopp.

Vid beräkning av postverkets *inkomster* för 1918 och 1919 har man i huvudsak byggt på en allt fortgående stegring av de under 1916 och 1917 på grund av ovan angivna exceptionella förhållanden ökade inkomsterna. Emellertid måste man räkna med att i och med att kriget helt eller delvis upphör och det direkta varuutbytet mellan länderna återupptages, den nyssnämnda särskilda paketrörelsen med utlandet liksom ock den extra transitbefordringen i övrigt kommer att av sig själva upphöra, vilket kommer att hava till följd en högst betydande nedgång i portoinkomsterna. Även om det kan beräknas, att de nu fungerande kristidsorganisationerna komma att fortfara någon tid efter kriget, torde dock desamma efter hand komma att avvecklas och inkomsterna från dessa institutioner att så småningom minskas. Antagligt är också, att, när fredstillstånd inträder, flertalet av de utländska affärsmännen kommer att åter lämna landet, och alltså motsvarande minskning i porto-uppbörden inträda.

Vad särskilt beträffar de beräknade inkomsterna av postverkets utrikes rörelse för åren 1918 och 1919 är att märka, att såsom inkomst för vart och ett av sagda år upptagits ett belopp av 1,500,000 kronor, utgörande transitorsättning för under kriget fullgjord brevtransitbefordran, vilken inkomst emellertid är beroende på om de resp. ländernas postförvaltningar över huvud godkänna Sveriges anspråk på ersättning samt om likviden får beräknas i francens guldvärde eller Sverige måste godtaga den nu gällande låga växelkursen å francs.

Av vad nu anförts framgår, att man icke har någon full säkerhet för att inkomsterna under de närmaste åren framåt komma att verkligen inflyta med de belopp, som i sådant hänseende beräknats nu under kriget. Å andra sidan kan emellertid redan nu med bestämdhet konstateras, att *utgifterna* för 1918 och 1919 komma att högst avsevärt överstiga de i driftkostnadsförslagen kalkylerade, beroende bl. a. därpå att nya betydande utgifter tillkommit, sedan dessa förslag avgävos. Det

kan i detta sammanhang förtjäna anmärkas, att, enligt vad nu uttrönts, utgifterna under år 1917 med icke mindre än omkring 3,000,000 kronor överskridit vad härför beräknats.

Vad 1918 angår, har i vederbörande driftkostnadsförslag icke beräknats några utgifter för krigstidstillägg, enär beslut härom fattades först vid 1917 års riksdag, och till täckande av krigstidshjälp har upptagits endast ett obetydligt belopp, motsvarande vad i sådant hänseende utgick för år 1916. Kostnaderna för krigstidstillägg och krigstidshjälp åt postpersonalen under år 1917 enligt av sagda års riksdag fastställda grunder hava emellertid beräknats till omkring 2,500,000 kronor, vilka skola avföras för år 1918.

Kostnaderna för poststationernas skötande — i staten för år 1918 upptagna till ett belopp av 2,200,000 kronor — komma att, med tillämpning av nya av Kungl. Maj:t fastställda grunder för ersättningen till förenade post- och järnvägsstationer vid enskilda järnvägar från 1918 års början samt efter genomförandet av en av generalpoststyrelsen beslutad allmän reglering av ersättningen till lantpoststationsföreståndarna från samma tidpunkt, med omkring 1,000,000 kronor överstiga det i staten uppförda anslaget.

Kostnaderna för postbefordringen å landsväg jämte lokala transporter, vilka under kriget starkt stegrats, beräknas komma att med omkring 1,000,000 kronor överstiga vad i staten för år 1918 upptagits för detta ändamål.

Till omkostnaderna för postbefordran å järnväg har för 1918 i staten uppförts ett belopp av 4,450,000 kronor. Med ledning av de verkliga utgifterna för detta ändamål under år 1917 måste beräknas, att för år 1918 anslaget i fråga kommer att överskridas med 750,000 eller 1,000,000 kronor.

Även på åtskilliga andra områden kan icke undvikas, att driftkostnaderna under år 1918 komma att väsentligt överskrida de härför beräknade anslagen, så i fråga om kostnaderna för postföring mellan Sverige och England samt Sverige och Tyskland, kostnader för postverkets omfattande blankett- och cirkulärtryck m. m. Överskridandena i anledning härav kunna beräknas till mellan 500,000 och 1,000,000 kronor.

Beträffande år 1919 förestå ännu större extra utgifter. Krigstidstillägg och krigstidshjälp åt postpersonalen under år 1918 har nämligen i statförslaget för 1919 beräknats efter samma grunder som gälla för 1917, alltså till omkring 2,500,000 kronor. Att dessa tillägg vid 1918 års riksdag måste högst avsevärt höjas är uppenbart, och har generalpoststyrelsen trots sig böra räkna med en fördubbling av det förut beräk-

nade anslaget. Därigenom uppkommer en ökad utgift för år 1919 av 2,500,000 kronor. Den löneroglering för personalen vid kommunikationsverken m. fl. verk, som av 1915 års lönekommission förberedes för tillämpning från 1919 års början, beräknas enbart för postverkets ordinarie personal komma att belöpa sig till omkring 2,000,000 kronor. Denna kostnad har icke heller kunnat upptagas i postverkets utgiftsstat för 1919. Jämväl beträffande de extra tjänstemännen kommer den ifrågasatta lönerogleringen att öva inverkan. Det till avlöning av extra tjänstemän m. m. i staten för 1919 beräknade anslaget torde härigenom komma att behöva överskridas med omkring 500,000 kronor.

Även anslagen till omkostnader för poststationer samt för järnvägs-postföring torde — ehuru bägge förhöjda för år 1919 — komma att visa sig otillräckliga. I övrigt gäller, att när ökning av anslag å utgiftsstaten skett för år 1919 — vilket på grund av prisstegringar m. m. i flera fall visat sig nödvändigt — anslagsbeloppen icke beräknats till högre belopp än som ansetts oundgängligen nödigt. Någon större marginal för oförutsedda utgifter finnes således icke.

Postverkets överskott för år 1918 har med utgångspunkt från förhållandena år 1916 och sedan till utgifterna lagts krigstidstillägg och krigstidshjälp enligt av 1917 års riksdag antagna grunder, beräknats till 6,000,000 kronor. För år 1919 har generalpoststyrelsen på grundval av rörelsen under år 1917 ansett sig kunna beräkna ett överskott å 6,700,000 kronor. Tager man emellertid i betraktande de nya och ökade utgifter för krigstillägg och löneförbättring åt postpersonalen samt de betydande stegringar av driftkostnaderna i övrigt, som i det föregående omförmälts och vilka icke kunnat förutses vid beräklandet av ovannämnda överskottsbelopp, synes det framstå såsom självfallet, att postverkets rörelse för 1918 och 1919 icke kan komma att på långt när lämna de överskott som för dessa år beräknats; det synes tvärtom icke uteslutet, åtminstone vad angår 1919, att resultatet i stället kan komma att bliva förlust.

Även om det är tänkbart att genom fortsatt stegring av inkomsterna i samma tempo som hittills under kriget, ett direkt underskott icke skulle behöva riskeras, anser generalpoststyrelsen likväl, att man inför en dylik situation bör tillse, att man under alla förhållanden är på den säkra sidan samt vidtaga nödiga åtgärder för att postverket fortfarande såsom hittills må kunna lämna ett skäligen överskott.

Såsom framgår av en jämförelse mellan den bifogade redogörelsen för nu gällande portoförhöjningar i utlandet och motsvarande uppgifter,

lämnade i generalpoststyrelsens förutberörda skrivelse den 20 februari 1917, har under den tid, som förflutit, sedan frågan om tillfällig portoförhöjning förra gången var föremål för behandling, i flera av de neutrala länderna vittgående portoförhöjningar vidtagits. Sålunda har i Schweiz — förutom den redan tidigare under kriget vidtagna förhöjningen av avgifterna för postanvisningar, postförskott, korsbandsförsändelser och paket — från 1918 års början en allmän förhöjning av det egentliga brevportot ägt rum. Avgiften för vanligt brev och för brevkort har höjts med 50 % eller för brev från 10 till 15 centimes och för brevkort från 5 till 7½ centimes. Portot för lokalbrev har höjts med 100 % eller från 5 till 10 centimes.

I Norge har lokalportot helt och hållet slopats, vilket innebär en fördubbling, och i vissa fall mera, av portot för lokalbrev, vidare hava avgifterna för assurerade brev, postanvisningar, korsbandsförsändelser och paket avsevärt höjts, likaså assurances- och rekommendationsavgiften. Även i Danmark har förhöjning av postavgifterna genomförts under det senaste krigsåret, i det nämligen avgifterna för postförskott, paket och lokala korsbandsförsändelser ävensom assurancesavgiften höjts. Beträffande portohöjningar i övriga länder — krigförande och neutrala — tillåter sig generalpoststyrelsen hänvisa till själva redogörelsen.

Såsom skäl emot en portoförhöjning — även en tillfällig sådan — har anförts, att densamma skulle komma att medföra ytterligare prisförhöjningar å såväl livsmedel som andra för den stora allmänheten behöfliga varor.

För sin del håller generalpoststyrelsen före att, i den mån stegringen av priserna å förnödenhetsvaror kan anses vara beroende på förhöjda avgifter för kommunikationsmedlens användande, detta i första hand gäller de förhöjda avgifterna för själva förnödenheternas framforslande, således avgifterna för godsbefordringen å statens och enskilda järnvägar, vilka numera förhöjts med 150 % och därutöver. Däremot torde, det enligt generalpoststyrelsens mening få anses så gott som uteslutet, att en tillfällig höjning av brevavgiften med ett par öre skulle kunna tänkas komma att öva någon inverkan på den allmänna prisnivån.

Av 1917 års bevillningsutskott framhölls, att särskilt höjningen av brev- och brevkortsportot skulle komma att för de mindre bemedlade utgöra en ny påлага, vilken under nuvarande förhållanden borde undvikas. Med anledning härav tillåter sig generalpoststyrelsen meddela, att, enligt postverkets officiella statistik för år 1916, antalet till postbehandling avlämnade brev och brevkort i genomsnitt utgör 33 st. för

varje invånare under ett år. Den övervägande delen av antalet postförsändelser härrör emellertid från affärs-, industri- och bankvärlden och liknande större företag och endast en proportionsvis mindre del därav från enskilda smärre korrespondenter, vadan alltså till och med nyssnämnda tal måste anses för högt, om det gäller att utrona omfattningen av de mindre bemedlades korrespondens. Detta visar sig också därutav att, enligt 1916 års statistik, antalet avsända brev och brevkort å *landsbygden* utgör allenast 19 st. per invånare under ett helt år. I betraktande av detta låga medeltal per individ torde det näppeligen med fog kunna sägas, att ett tillägg till det nuvarande brevpottot av exempelvis 2 öre skulle komma att utgöra någon pålaga för de mindre bemedlade korrespondenterna. Vad åter angår de samhällsgrupper, som hava den ojämförligt största korrespondensen, nämligen affärs-, industri- och bankvärlden, anser generalpoststyrelsen att en dylik obetydlig höjning under nu rådande konjunkturförhållanden och med det nu fallande penningvärdet icke för dessa korrespondenter kan anses i någon mån kännbar.

En tillfällig höjning av postavgifterna, dock icke större än som erfordras för att postverket allt fortfarande må sättas i stånd att, trots de nu genom kriget stegrade driftkostnaderna, lämna ett skäligt driftresultat, anser generalpoststyrelsen sålunda för sin del fullt försvarlig.»

Sättet för
postavgifternas
höjning.

I anslutning till min i förstnämnda skrivelse gjorda begäran om utredning rörande möjligheten av en portoförhöjning enligt olika alternativ har generalpoststyrelsen därefter framlagt följande förslag i ämnet.

Först erinrar styrelsen om hurusom den, beträffande det egentliga brevpottot, uti det till 1917 års riksdag framlagda förslaget föreslagit en tilläggsavgift av 2 öre för vanligt brev och 1 öre för lokalbrev. Ett tillägg av 2 öre för ett vanligt inrikes brev om 1 viktsats ansåge generalpoststyrelsen fortfarande skäligt. Men även beträffande lokalbrev hade styrelsen kommit till den uppfattningen, att förhöjningen borde kunna sättas till 2 öre. Såsom i det föregående omnämnts, hade lokalportot i Norge helt och hållet slopats, och i Schweiz hade detta höjts med 100 %, medan portot för annat inrikes brev höjts endast med 50 %. I en hel del främmande länder, såsom i Österrike, Frankrike och Storbritannien, funnes lokalporto icke infört. Vid sådant förhållande syntes styrelsen icke något vara att erinra mot att i vårt land, utan rubbning av lokalportot i övrigt, åtminstone den tillfälliga förhöjningen sattes lika för lokalbrev som för annat brev.

I förslaget till 1917 års riksdag hade vidare förutsatts, att portoförhöjningen skulle utgå i form av en enhetlig tilläggsavgift per brev, obe-

roende av brevets vikt. För vanligt inrikes brev skulle således sammanlagda portot utgöra: för brev om 1 viktsats 12 öre, för brev om 2 viktsatser 22 öre och för brev om 3 viktsatser 32 öre. Emellertid syntes det styrelsen riktigast, att även under tiden för den tillfälliga portoförhöjningen den för normala förhållanden gällande proportionen mellan avgifterna för brev av de olika viktsatserna bibehölles. I enlighet härmed skulle avgifterna för de olika viktsatserna utgöra: för vanliga inrikes brev resp. 12, 24 och 36 öre samt för lokalbrev resp. 7, 14 och 21 öre. För att i möjligaste mån undvika ojämna tal, vilka medföra ökat behov av skiljemynt och vålla omgång i expeditionen, ansåge generalpoststyrelsen likväl, att beträffande brev av 2 och 3 viktsatser ovan angivna tal borde avrundas på följande sätt, nämligen för vanligt brev till 25 resp. 35 öre och för lokalbrev till 15 resp. 20 öre.

Enär antalet brev om 2 och 3 viktsatser vore av jämförelsevis mycket ringa omfattning, skulle en dylik avrundning, vilken ju komme att ske såväl nedåt som uppåt, icke heller komma att bliva av någon som helst ekonomisk betydelse för vare sig korrespondenterna eller statsverket.

Givetvis vore det önskvärt, om även beträffande enkelt brev om 1 viktsats den förhöjda avgiften kunde utgå med jämnt belopp. För att detta skulle bliva fallet erfordrades emellertid, att portot för dylikt brev höjdes: för lokalbrev från 5 till 10 öre och för annat inrikes brev från 10 till 15 öre. En så vittgående förhöjning av portot för vanliga brev om 1 viktsats, vilka utgöra den stora huvudmassan av brevöfsändelser eller över 90 % av hela antalet, ansåge sig likväl generalpoststyrelsen icke kunna tillstyrka.

Storleken av de inrikes brevavgifterna *dels* för närvarande och *dels* efter den ovan föreslagna förhöjningen, framginge närmare av följande sammanställning:

	Nuvarande avgift.	Tillfällig förhöjd avgift.
	öre.	öre.
<i>Vanligt inrikes brev:</i>		
Om brevets vikt icke överstiger 20 gram	10	12
” vikten överstiger 20 men icke 125 gram	20	25
” ” ” 125 ” ” 250 ”	30	35
<i>Lokalbrev:</i>		
Om brevets vikt icke överstiger 20 gram	5	7
” vikten överstiger 20 men icke 125 gram	10	15
” ” ” 125 ” ” 250 ”	15	20

Därest, i enlighet med vad styrelsen sålunda föreslagit, avgiften för lokalbrev om enkel viktsats förhöjdes till 7 öre, ansåge styrelsen, att avgiften för *brevkort* likaledes borde utgå med 7 öre för enkelt kort; för dubbelt kort borde avgiften höjas till 15 öre.

För att anordningen, under den tid densamma påginge, skulle bliva så enkel och bekväm som möjligt för korrespondenterna, vore det generalpoststyrelsens avsikt att låta tillverka eventuellt behövligen nya frankotecken för de förhöjda avgifterna, varigenom alltså fortfarande endast ett frimärke skulle erfordras för varje försändelse.

Beträffande avgiften för *postanvisningar* och *postförskott* hade generalpoststyrelsen ansett sig icke böra göra någon ändring i det till 1917 års riksdag framlagda förslaget om upptagande av en enhetlig tilläggsavgift av 5 öre för varje anvisning eller postförskott. Visserligen kunde även i fråga om dessa avgifter ifrågasättas, huruvida icke den nuvarande proportionen mellan avgifterna för postanvisningar och postförskott å olika belopp borde bibehållas och tilläggsavgiften därför sättas större för postanvisningar och postförskott å högre belopp än för dylika försändelser å lägre belopp.

För sådant fall borde tilläggsavgiften lämpligen utgå med

5 öre för belopp intill	50 kronor
10 » » » »	100 »
15 » » » »	250 »
20 » » » »	1,000 »

och avgifterna sålunda höjas

för belopp intill	5 kronor från	10 öre till	15 öre
» » »	25 » »	15 » »	20 »
» » »	50 » »	25 » »	30 »
» » »	100 » »	30 » »	40 »
» » »	250 » »	35 » »	50 »
» » »	500 » »	40 » »	60 »
» » »	750 » »	50 » »	70 »
» » »	1,000 » »	60 » »	80 » .

En dylik höjning av postanvisningsavgifterna skulle emellertid hava till följd, att avgifterna för anvisningar å högre belopp komme att ganska avsevärt överstiga gällande avgifter för brev, assurerade för motsvarande belopp. Assuransavgiften utgjorde nämligen för brev med angivet värde intill 500 kronor 30 öre, och för brev med angivet värde mellan 500 och 1,000 kronor 50 öre, motsvarande, efter tillägg av enkelt

brevporto, en sammanlagd avgift av 40 resp. 60 öre eller samma avgift som för närvarande gällde för postanvisning å 500 resp. 1,000 kronor.

Enär försändandet av penningar medelst postanvisning vore ur alla synpunkter lämpligare än penningförsändning i assurerat brev, bland annat därför att någon direkt försändning av kontanta medel icke ägde rum samt någon inslagning eller försegling av försändelsen icke behövde komma i fråga, syntes det styrelsen av vikt, att avgifterna för postanvisningar icke bestämdes högre än avgifterna för befordran av penningar under assurans.

En proportionell höjning av postanvisningsavgiften på sätt ovan nämnts skulle sålunda betinga höjning jämväl av assuransavgifterna. Då emellertid generalpoststyrelsen ansåge en höjning av nu gällande assuransavgifter icke böra ifrågakomma samt vidare en proportionell höjning av postanvisningsavgifterna skulle medföra en ytterligare inkomstökning av endast omkring 150,000 kronor utöver vad beräknats inflyta genom en likformig höjning av avgiften med 5 öre per anvisning, hade styrelsen för sin del ansett lämpligast, att förhöjningen i fråga om postanvisningar och postförskott bestämdes att utgå med en enhetlig tilläggsavgift av 5 öre å nu gällande taxor.

I det till 1917 års riksdag framlagda portoförhöjningsförslaget hade förutsatts, att jämväl beträffande *korsbandsförsändelser* — med visst undantag — en tillfällig tilläggsavgift av 1 öre per försändelse skulle utgå. Beträffande korsbandsförsändelser hade tidigare i annat sammanhang uppkommit fråga om nedsättning av avgifterna för vissa slag av korsband; och i skrivelse den 15 juni 1916, nr 263, hade riksdagen framhållit såsom önskvärt, att utredningen komme att omfatta hela spörsmålet om ett rätt avvägande av avgifterna för de olika slagen av korsbandsförsändelser. Vid sådant förhållande syntes det generalpoststyrelsen lämpligast, att vid nu förevarande tillfälliga portoförhöjning korsbandsförsändelserna lämnades helt å sido. Generalpoststyrelsen föresloge därför icke någon förhöjning av avgifterna för korsband.

Beträffande därefter *paketavgifterna* framhöll generalpoststyrelsen, hurusom frågan om dessa avgifter i nu förevarande avseende intoge en alldeles särskild ställning. Vid 1917 års riksdag hade dessa avgifter höjts med cirka 20 % till sina nuvarande belopp, vilken höjning motsvarade den vid statens järnvägar redan vidtagna godstaxeförhöjningen. Rörande nödvändigheten av paketportots höjning i anslutning till den vid statens järnvägar vidtagna taxeförhöjningen hade bevillningsutskottet då i allo godkänt de skäl, som av styrelsen till stöd härför anförts, såsom

ock framginge av utskottets yttrande i denna del, vartill styrelsen hänvisade.

Från 1918 års ingång hade emellertid vid statens järnvägar ytterligare vittgående höjning av taxorna ägt rum. Beträffande paket- och godstaxorna utgjorde densamma icke mindre än 150 % av grundtaxan. Liknande förhöjning hade skett vid de enskilda järnvägarna. Denna ökning av järnvägstaxorna nödvändiggjorde helt naturligt höjning även av postverkets pakettaxa. Därest nämligen höjning av postverkets paketporto icke nu vidtoges i anslutning till taxeförhöjningen å statens järnvägar, skulle denna sistnämnda bliva fullkomligt utan verkan i vad anginge allt smärre paketgods, vilket givetvis i så fall komme att försändas såsom postpaket i stället för såsom järnvägspaket, just för undgående av taxeförhöjningen. Klart vore emellertid att, om en viss förhöjning av statens järnvägars taxor för paketgods befunnits nödvändig på grund av ökade driftkostnader för statens järnvägar, samma skäl betingade en höjning jämväl av postverkets pakettaxa, enär ju postpaketen som regel vore hänvisade att befordras med bantågen och alltså underkastade statens stegrade driftkostnader härför i lika hög grad som järnvägens eget paketgods.

Såsom generalpoststyrelsen framhållit i sitt portoförhöjningsförslag till 1917 års riksdag skulle dessutom ett överflyttande på postverket, särskilt under nu rådande exceptionella förhållanden, av stora mängder gods, som hittills befordrats såsom järnvägsgods, vara ägnat att i hög grad försvåra befordringen och behandlingen av den egentliga brevposten.

Enligt styrelsens mening vore det utan tvivel riktigast om avgiften för postpaket och avgiften för järnvägspaket kunde bestämmas lika. En sådan likformighet vore emellertid på detta stadium icke möjlig att genomföra på grund av de helt olika grundprinciper för avgifterna, som för närvarande gällde för de båda slagen av paketgods, i det att sålunda avgiften för järnvägspaket utginge med olika belopp för olika väglängd (zontariffsystem), medan avgiften för postpaket vore lika, oberoende av väglängden.

Ville man emellertid bibehålla den *allmänna* proportion mellan postverkets och statens järnvägars pakettaxor, som gällde före kriget, skulle egentligen nu erfordras en förhöjning med 150 % av de postpaketavgifter, som gällde före den 1 juli 1917. För sådant fall skulle paketportot höjas till följande belopp, nämligen:

för paket intill 1 kilogram	75 öre
» » över 1 men icke över 3 kilogram	1,25 kronor
» » » 3 » » » 5 »	1,87 »

o. s. v.

Med hänsyn till att en så betydande förhöjning av paketportot icke skulle kunna undgå att bliva ganska kännbar för en stor del av den allmänhet, som behövde anlita postverket för paketbefordran, hade styrelsen likväl icke ansett sig böra, åtminstone för närvarande, föreslå en förhöjning av paketportot i denna omfattning.

Efter öfvervägande av alla å frågan inverkan omständigheter hade styrelsen ansett sig böra föreslå, att portot för paket fastställdes att tills vidare utgå med följande belopp, nämligen:

för paket av högst 1 kilogram	60 öre
» » över 1 men ej över 3 kilogram	90 »
» » » 3 » » » 5 »	1 krona 20 »
» » » 5 kilogram med 1 krona 20 öre för de första 5 kilogrammen och därefter med 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav. För skrymmande paket skulle, i likhet med vad för närvarande vore fallet, paketportot ökas med 50 %.	

Genom en dylik begränsning av förhöjningen vunnes också, att avgiften för inrikes paket komme att utgå med samma belopp, som gällde för paket, vilka utväxlades mellan Sverige, å ena, samt Norge och Danmark, å andra sidan, vilket ur postal synpunkt vore fördelaktigt.

Enligt en inom generalpoststyrelsen verkställd statistisk beräkning på grundval av förhållandena under år 1916, skulle en förhöjning av postavgifterna enligt av styrelsen här ovan angivna grunder bereda *statsverket* en årlig merinkomst av 5,393,700 kronor. I sagda belopp hade då icke medräknats inkomstökningen beträffande tjänsteförsändelser — vilken beräknades utgöra 10 % av totalinkomsten — enär i fråga om detta slag av försändelser, vilka ersattes av allmänna medel, statsverket icke erhöle någon inkomst.

Den ökade inkomstens fördelning å de olika slagen av försändelser framginge närmare av följande tabell:

Merinkomst
genom post-
avgifternas
höjning.

Slag av försändelser.	Merinkomst för postverket. Kronor.
Vanliga inrikes brev	2,862,300
Lokalbrev	463,700
Brevkort	718,700
Postanvisningar och postförskott	574,500
Paket	1,373,800
Summa	5,993,000
Avdrag för tjänsteförsändelser med 10 %	599,300
<i>Merinkomst för statsverket</i>	5,393,700

Därest inkomstökningen beräknades på grundval av antalet försändelser i medeltal per år under perioden 1913—1916, i stället för enbart för år 1916, skulle merinkomsten för statsverket belöpa sig till omkring 5,000,000 kronor.

De ifrågasatta förhöjningarna avsåge allenast portopliktiga och till inrikes ort adresserade försändelser. På grund av vad som förekommit vid förhandlingar mellan den svenska generalpostdirektören och cheferna för de danska och norska postverken, kunde emellertid antagas, att från nämnda länders sida något hinder icke skulle möta mot att den ifrågasatta portoförhöjningen genomfördes även i Sveriges förbindelser med Danmark och Norge.

Då den föreslagna portoförhöjningen framtvings av nu rådande extraordinära förhållanden och därav framkallade stegrade utgifter, syntes det självfallet, att densamma borde upphöra så snart normala förhållanden åter inträtt; beträffande de förhöjda paketavgifterna torde likväl nedsättandet av dessa under alla förhållanden kunna ske först i samband med eventuell nedsättning av pakettaxorna vid statens järnvägar.

Genom en portoförhöjning enligt generalpoststyrelsens ovanstående förslag skulle, såsom av det föregående framgår, statsverket beredas en årlig ökad inkomst, motsvarande ungefärligen det av mig i skrivelse till generalpoststyrelsen den 11 december 1917 omförmälda lägre alternativet å 5,000,000—6,000,000 kronor. Med anledning av min anmodan till generalpoststyrelsen att inkomma med utredning jämväl rörande möjligheten att genom portoförhöjning bereda statsverket en ökad inkomst av 8,000,000—9,000,000 kronor för år, har styrelsen anfört följande.

En inkomstökning av denna omfattning vore icke möjlig att åvägbringa med mindre än att portot för vanliga inrikes brev om enkel viktsats, vilka utgjorde den stora huvudsumman av försändelser, höjdes från 10 till 15 öre i stället för från 10 till endast 12 öre, såsom av generalpoststyrelsen i det föregående föreslagits.

Då emellertid å andra sidan genom en höjning av nyssnämnda porto till 15 öre erhöles en ytterligare merinkomst för statsverket av omkring 3,000,000 kronor, erfordrades icke i övrigt någon ytterligare höjning utöver vad av styrelsen föreslagits enligt det lägre alternativet.

Sammanlagda årliga merinkomsten för statsverket genom en sålunda utvidgad portoförhöjning skulle, enligt statistiska uppgifter för år 1916, belöpa sig till 8,470,000 kronor. Beräknad på grundval av det statistiska medeltalet per år för perioden 1913—1916, skulle merinkomsten uppgå till omkring 8,000,000 kronor.

En förhöjning av det allmänna brevportot från 10 till 15 öre, eller med 50 %, ansåge sig emellertid generalpoststyrelsen, såsom redan förut nämnts, icke böra tillstyrka. Såvitt styrelsen kunde finna vore en höjning i denna omfattning icke heller av nöden för vinnande av det egentliga syftemålet med förhöjningen, nämligen att sätta postverket i stånd att — trots ökade driftkostnader — allt fortfarande lämna ett skäligt driftresultat; för detta ändamål borde, enligt styrelsens mening, en tillfällig höjning enligt det lägre alternativet vara tillfyllest.

Från generalpoststyrelsens beslut hava två av styrelsens ledamöter anmält sin skiljaktiga mening; reservanternas yttranden hava bifogats statsrådsprotokollet såsom särskild bilaga (Bil. 2).

Skiljaktig-
heter.

Att jag ansett mig böra ifrågasätta en tillfällig höjning av postavgifterna, oaktat 1917 års riksdag avskog ett då framlagt förslag i i samma riktning, beror därpå, att på grund av postverkets i anledning av kristiden alltjämt stegrade driftkostnader högst väsentligt reducerat driftsöverskott kommer att med nuvarande taxor uppstå samt till och med ren förlust å rörelsen är att befara. Frågan om portoförhöjning befinner sig härigenom, enligt mitt förmenande, i ett annat läge än vid förra årets riksdag, då en förhöjning av postavgifterna egentligen icke betingades av postverkets eget behov, utan ansågs kunna motiveras av statens allmänna behov av ökade inkomster för täckande av de ökade utgifterna i anledning av dyrtiden. Jag har därför ansett mig böra lämna riksdagen tillfälle att ånyo överväga frågan om viss höjning av postavgifterna.

**Departements-
chefen.**

Behovet av
postavgifter-
nas höjning

I sina förslag till inkomstberäkning och stat för driftkostnader för år 1919 har generalpoststyrelsen beräknat ett överskott för postverket under sagda år av 6,700,000 kronor. Inkomsterna hava därvid beräknats till 40,100,000 kronor och driftkostnaderna till 33,400,000 kronor. I utgiftsstaten hava kostnaderna för krigstidstillägg och krigstidshjälp till postpersonalen, vilka utgå av postverkets egna medel, beräknats i enlighet med de grunder, som i detta hänseende gällde för år 1917, till allenast omkring 2,500,000 kronor. Enligt det i proposition till riksdagen nu framlagda förslaget till krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1918, komma emellertid postverkets utgifter för detta ändamål att uppgå till omkring 5,500,000 kronor. Beräknas krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919 enligt samma grunder som de nu för år 1918 föreslagna och läggas härtill sammanlagda kostnaderna för postverket i anledning av den provisoriska lönerreglering, som jag har för avsikt att föreslå för kommunikationsverkens personal från 1919 års början, komma genom personalavlöningen allena postverkets driftkostnader för år 1919 att med minst 6,000,000 kronor överstiga vad av generalpoststyrelsen beräknats i driftkostnadsförslaget för sagda år.

Men även ett annat förhållande gör driftresultatet för år 1919 högeligen ovisst.

Så har vid beräkningen av postverkets inkomster en allt fortgående stegring av de under år 1917 på grund av kriget starkt ökade inkomsterna antagits skola inträda. Inkomstsiffran för år 1919 har framkommit sålunda, att för år 1918 beräknats en ökning av 6 % på det stegrade inkomstbeloppet under år 1917 och för år 1919 därefter räknats med en ökning av 6 % på den för 1918 kalkylerade siffran. Skulle kriget helt eller delvis upphöra och därigenom den av kriget härrörande ökningen av portoinkomsterna försvinna, torde man emellertid, såsom ock av generalpoststyrelsen framhållits, icke hava någon säkerhet för att inkomsterna under de närmaste åren framåt komma att verkligen inflyta med de belopp, som i sådant hänseende beräknats nu under kriget. Vad särskilt beträffar den bland de utrikes inkomsterna upptagna summan av 1,500,000 kronor, utgörande av Sverige hos främmande postverk begärd ersättning för fullgjord brevtransitbefordran, har generalpoststyrelsen särskilt anmärkt, hurusom det vore ovisst, om nämnda ersättning komme att beviljas.

Tagas dessa omständigheter i betraktande, synes det mycket sannolikt, att, om någon förhöjning av postavgifterna ej sker, postverkets rörelse för år 1919 icke endast blir ur stånd att lämna något överskott utan till och med kan komma att visa underskott.

Även beträffande år 1918 kan befaras, att det ekonomiska resultatet för postverket kommer att bli mindre gynnsamt. De av generalpoststyrelsen i nu förevarande skrivelse påvisade stegringarna i driftkostnaderna för nämnda år kunna beräknas till sammanlagt omkring 3,500,000 kronor utöver vad i utgiftsstaten beräknats — eller ökning i kostnaderna för poststationernas skötande 1,000,000 kronor, för postbefordran å landsväg jämte lokala transporter 1,000,000 kronor, för postbefordran å järnväg 750,000—1,000,000 kronor samt för utrikes postföring, blankett- och cirkulärtryck m. m. 500,000—1,000,000 kronor. Läggas härtill utgifterna för krigstidstillägg och krigstidshjälp, för år 1918 omkring 5,500,000 kronor, vilka enligt den förändrade budgetuppställningen skola belasta samma år, befinnes det, att driftkostnaderna för 1918 skulle komma att med 9,000,000 kronor överstiga vad i utgiftsstaten beräknats. Härjämte är även beträffande sagda år ett såsom inkomst upptaget utländskt fordringsbelopp å 1,500,000 kronor för brevtransitbefordran av problematisk beskaffenhet.

Postverkets överskott för år 1918 har enligt den kalkylering av inkomsterna, som gjordes år 1916, beräknats till 6,000,000 kronor. Om det ock kan förutses, att de inrikes inkomsterna komma att genom krigets fortsättande uppgå till avsevärt högre belopp än enligt de år 1916 gjorda jämförelsevis låga beräkningarna, synes det även beträffande år 1918 högst tvivelaktigt, huruvida postverkets inkomster och utgifter kunna komma att gå ihop.

För att ej riskera underskott av postverkets verksamhet synes det därför nödvändigt, att postavgifterna i någon mån förhöjas. En dylik förhöjning bör dock enligt min mening bestämt begränsas till vad som oundgängligen erfordras för att sätta postverket i stånd att, trots ökade driftkostnader, allt fortfarande lämna ett något så när skäligt driftresultat. Med den stora värsamhet, som i sådant hänseende, enligt vad jag tror, iakttagits i här nedan framlagda förslag, bör förhöjningen av postavgifterna icke bli i avsevärd mån kännbar för den korresponderande allmänheten. Uppenbart bör förhöjningen läggas så, att den i görlig grad minst drabbar de mindre bemedlade.

Beträffande *brevportot* ifrågasättes en höjning av 2 öre för vanligt inrikes brev om enkel viktsats. För lokalbrev om enkel viktsats skulle höjningen likaledes utgöra 2 öre. Såsom av generalpoststyrelsen framhållits, har lokalportot helt borttagits i Norge, och i Schweiz har detta porto höjts dubbelt mot portot för vanliga inrikes brev; i en hel del främmande länder, såsom i England, Frankrike och Österrike-Ungern,

Sättet för
postavgifter-
nas höjning.

finnes icke något särskilt lokalporto. Med hänsyn tillika till de starkt ökade kostnaderna för lokala posttransporter synes det fullt skäligt, att i vårt land den särskilda tilläggsavgiften sättes lika för lokalbrev som för annat inrikes brev.

Generalpoststyrelsens förslag om bibehållande av den normala proportionen mellan avgifterna för brev av olika viktsatser samt om avrundning till jämna tal av avgiften för tyngre brev synes välbetänkt och lämpligt. Antalet brev av 2 och 3 viktsatser är jämförelsevis mycket ringa — icke fullt 10 % av hela antalet — varför avrundningen uppåt icke är av nämnvärd ekonomisk betydelse. Däremot skulle härmed behovet av skiljemynt, varpå tillgången är knapp, minskas samt expeditionen underlättas. Avgiften för brev av olika viktsatser skulle alltså komma att utgöra: för lokalbrev resp. 7, 15 och 20 öre samt för annat inrikes brev resp. 12, 25 och 35 öre. Att gå så långt som att höja avgiften för brev om enkel viktsats till 10 öre för lokalbrev och 15 öre för annat inrikes brev — varigenom visserligen vunnas, att avgiften även för dessa brev komme att utgöra jämna belopp — har jag icke ansett mig böra ifrågasätta, *dels* därför att en dylik höjning av portot för brev om enkel viktsats, vilka utgöra mer än 90 % av hela antalet brevöversändelser, enligt min mening skulle utgöra en för allmänheten ganska betungande höjning av brevportot, och *dels* framför allt därför att en höjning i denna omfattning icke synes erforderlig för det ändamål det här gäller, nämligen att sätta postverket i stånd att allt fortfarande lämna ett skäligt driftöverskott.

Vid en höjning av portot för lokalbrev till 7 öre synes riktigt, att även avgiften för enkelt *brevkort* — vilken under normala förhållanden är lika med avgiften för lokalbrev — sättes till 7 öre; avgiften för dubbelt *brevkort* skulle i enlighet härmed utgå med ett till 15 öre avrundat belopp. Någon höjning av avgifterna för *korsband* anser jag mig icke böra ifrågasätta, enär för närvarande utredning pågår rörande eventuell sänkning av avgiften för detta slag av postöversändelser. Jag tillåter mig erinra om att, enligt gällande postbestämmelser, tryckta meddelanden av olika slag kunna försändas såsom korsband mot ett porto av 2 öre för lokalförsändelse och 4 öre för annan försändelse och således icke äro underkastade *brevkortsporto*. Med bibehållande av dessa bestämmelser bliva således kallelsebrev och dylikt, vilka äro av stor betydelse för nutidens omfattande föreningsväsen, icke drabbade av någon portoförhöjning.

Då, såsom av generalpoststyrelsen framhållits, antalet avsända brev och *brevkort* för landsbygdens befolkning i genomsnitt utgör allenast

19 st. per individ under ett helt år, torde man icke med fog kunna påstå, att ett tillägg av 2 öre för dylika försändelser skulle komma att bliva betungande för de mindre bemedlade i samhället, vilkas korrespondens i allmänhet torde till och med understiga nyssberörda medeltal. Den onekligen blygsamma förhöjning, som ifrågasättes, kommer huvudsakligast att drabba de samhällsgrupper, vilka bäst kunna bära densamma, nämligen affärs-, industri- och bankvärlden samt liknande större korrespondenter. Med nu rådande konjunkurer och starkt fallande penningvärde kan den förhöjning, varom nu är fråga, icke bliva kännbar för affärslivet; förslaget går också vida under vad penningvärdets fall kunnat motivera.

Beträffande *postanvisningar* och *postförskott* har generalpoststyrelsen föreslagit en förhöjning av 5 öre för varje anvisning eller postförskott, oberoende av anvisnings- resp. postförskottsbeloppets storlek. Enligt min mening hade det varit lyckligare, om även i fråga om dessa slag av försändelser den normala proportionen mellan avgiftssatserna bibehållits och alltså tilläggsavgiften satts högre för postanvisningar resp. postförskott av högre belopp än för dylika försändelser å lägre belopp, vilket även varit mera rättvist. En eventuell avgiftsskala enligt detta alternativ har även på min begäran berörts i generalpoststyrelsens skrivelse. Såsom av generalpoststyrelsen anmärkts, skulle emellertid härigenom avgiften för postanvisningar å högre belopp komma att överstiga avgifterna för brev med angivet värde å motsvarande belopp. Då försändandet av penningar medelst postanvisning både för avsändarna och för postverket är vida bekvämare och lämpligare än penningförsändning i assurerat brev, böra postanvisningsavgifterna dock icke överstiga assurancesavgifterna. På grund av dessa av generalpoststyrelsen anförda skäl och enär någon förhöjning av assurancesavgifterna ej ansetts böra ifrågakomma, har jag ansett mig böra uppgiva tanken på en progressivt högre skala för högre postanvisningsbelopp resp. postförskott, utan vill jag i stället ansluta mig till generalpoststyrelsens förslag, även i vad det avser postanvisnings- och postförskottsavgifterna.

Vad därefter beträffar *paket-portot* höjdes visserligen detta vid 1917 års riksdag med omkring 20 %, motsvarande den vid statens järnvägar redan förut vidtagna godstaxeförhöjningen. Den förhöjning av paket- och godsavgifterna vid statens järnvägar med — fränsett vissa varuslag — 150 % av grundtaxan, som genomförts från innevarande års början, torde emellertid med nödvändighet betinga ytterligare ökning även av postverkets paketporto. Såsom generalpoststyrelsen anmärkt, skulle eljest den beslutade taxeförhöjningen vid statens järnvägar bliva fullkomligt

utan verkan, i vad anginge allt smärre paketgods, vilket givetvis under sådana förhållanden komme att försändas såsom postpaket i stället för såsom järnvägspaket, just för undgående av taxeförhöjningen. Styrelsen har också framhållit, att ett överflyttande på postverket, särskilt under nu rådande förhållanden, av stora godsmängder, som förut befordrats såsom järnvägsgods, skulle i hög grad försvåra befordringen och behandlingen av den egentliga brevposten. Enligt vad jag nyss inhämtat, har denna överflyttning av godsbefordringen från järnväg till post redan påbörjats, till stora svårigheter för postverket. Förbises bör icke heller, att, enär postpaketen befordras med bantågen liksom järnvägspaketen, desamma i själva verket äro underkastade samma stegrade driftkostnader som dessa. Av hänsyn till den stora allmänhet, som begagnar sig av postverkets paketbefordran, synes det å andra sidan önskvärt, att postpaketportot nu icke höjes mera än som är nödvändigt för undvikande av ovan angivna olägenheter. Den höjning av paketportot, generalpoststyrelsen, efter övervägande av alla på frågan inverkan omständigheter, funnit sig böra föreslå, och vilken avsevärt understiger taxeförhöjningen vid statens järnvägar, synes mig också på ett lämpligt sätt avvägd med hänsyn till nu anförda synpunkter. Enligt detta förslag vinnes också, att samma avgifter komma att gälla för inrikes paket samt för paket till Danmark och Norge. Portot för paket skulle sålunda utgå med följande belopp, nämligen

för paket av högst 1 kg.	60 öre
» » över 1 men ej över 3 kg.	90 »
» » » 3 » » » 5 »	120 »
» » » 5 kg. 1 krona 20 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 40 öre för vart överskjutande kg. eller del därav. För skrymmande paket skulle, liksom hittills, portot höjas med 50 %.	

Inkomst-
beräkningar.

Genom antagande av de ovan föreslagna portoförhöjningarna skulle postverket beredas en årlig ökad inkomst av 5,993,000 kronor, om beräkningen sker på grundval av antalet försändelser under år 1916, och 5,500,000 kronor, om beräkningen grundas på antalet försändelser i genomsnitt per år under perioden 1913—1916, vilket senare beräkningssätt torde vara riktigtast. Efter avdrag av det belopp, som beräknas belöpa på sådana försändelser, för vilka befordringsavgifterna erläggas av allmänna medel, skulle inkomstbeloppet för statsverket uppgå till 5,393,700 kronor resp. 5,000,000 kronor för år.

Går man ut från att de inrikes inkomsterna för år 1919 komma att inflyta med de belopp, som tidigare beräknats, samt endast bortser från

den ovissa utländska fordringen å 1,500,000 kronor, skulle postverkets inkomster för sagda år, med tillägg av 5,500,000 kronor, utgörande ökade inkomster i anledning av portoförhöjningen, uppgå till i runt tal 44,000,000 kronor. Något avdrag för de belopp, som belöpa på tjänsteförsändelser, torde ej böra ske vid inkomstberäkningen, då kostnaderna i nämnda avseende utgå från å vederbörande huvudtitlar uppförda förslagsanslag, i vilka av nu ifrågavarande anledning någon höjning ej ifrågasättes. Driftkostnaderna för år 1919 skulle, därest ytterligare stegringar, utöver de ovan angivna, kunna undvikas — något varom det för närvarande icke är möjligt att uttala sig — belöpa sig till i runt tal 39,500,000 kronor. Överskottet för år 1919 kan således beräknas till i det närmaste samma belopp som det i årets statsverksproposition upptagna eller 4,600,000 kronor, en summa, som ingalunda överstiger vad som motsvarar en skälig behållning å postverkets rörelse.

Förslag till fastställande av postverkets stat för driftkostnader för år 1919 blir jag i tillfälle att senare underställa Kungl. Maj:t. I samband härmed torde jämväl böra framläggas förslag till de ändringar beträffande statsverkspropositionens beräkningar av postverkets inkomster och överskott, som finnas påkallade.

Med hänsyn till den ofantliga stegring av postverkets driftkostnader, som, enligt vad i det föregående sagts, kommer att uppstå även under år 1918, synes det av vikt, att den föreslagna förhöjningen av postavgifterna bestämmes att träda i kraft redan under innevarande år. Då, enligt vad jag inhämtat, från postal synpunkt hinder häremot icke möter, tillåter jag mig föreslå, att de förhöjda avgifterna tillämpas från och med den 1 april 1918.

Den föreslagna portoförhöjningen, vilken betingats av postverkets stegrade driftkostnader i anledning av kristiden, bör gälla allenast så länge detta är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till postverkets ekonomi; och torde förhöjningen därför tillsvidare böra föreslås att gälla endast till den 1 april 1920. Härvid må dock framhållas, att nedsättning av paketavgifterna näppeligen torde kunna ske annat än i samband med eventuell nedsättning av pakettaxorna vid statens järnvägar.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

dels att avgifterna för inrikes brev, brevkort, postanvisning och postförskott skola för tiden 1 april 1918—
1 april 1920 utgöra:

Ikraft-
trädande och
tid för
giltighet.

för lokalbrev:

om brevets vikt icke överstiger 20 gram	7 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125	»	15 »
» » » 125 » » 250	»	20 »

för annat inrikes brev:

om brevets vikt icke överstiger 20 gram	12 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125	»	25 »
» » » 125 » » 250	»	35 »

för brevkort, jämväl lokalbrevkort:

enkelt brevkort	7 öre
dubbelt »	15 »

för postanvisning eller postförskott:

om postanvisnings- resp. postförskottsbeloppet uppgår till högst 5 kronor	15 öre
» beloppet överstiger 5 men ej 25 kronor	25 » » 20 »	
» » » 25 » » 50	» » 30 »	
» » » 50 » » 100	» » 35 »	
» » » 100 » » 250	» » 40 »	
» » » 250 » » 500	» » 45 »	
» » » 500 » » 750	» » 55 »	
» » » 750 » » 1,000	» » 65 »	

dels ock att, utan ändring av vad för närvarande gäller ifråga om ökning av viktportot för skrymmande paket, det inrikes portot för paket skall för tiden 1 april 1918—1 april 1920 utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som väger

högst 1 kilogram, med	60 öre
mer än 1 men ej över 3 kilogram, med	90 »
» » 3 » » 5 » » 1 krona	20 »	
» » 5 kilogram, med 1 krona	20 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav.	

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, statsrådet friherre Palmstierna yttrade:

**Särskilt
yttrande.**

»Ehuru nya och vägande skäl tillkommit innevarande år för en höjning av postavgifterna och förordningen föreslås att erhålla provisorisk karaktär, har jag likväl ansett, att postverkets affärsställning icke är sådan, att en ökning av brevpottot är oundgängligen påkallad, varför enligt min uppfattning med denna åtgärd bort för närvarande anstå.»

Statsrådets övriga ledamöter instämde med föredragande departementschefen; och

behagade Hans Maj:t Konungen gilla vad denne anført och hemställt samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.

Bil. 1.

Översikt

Över i utlandet vidtagna portoförhöjningar i anledning av kriget.

	Postavgifterna		Ökning.
	före kriget.	under kriget.	
England.			
<i>Brev:</i>			
högst 1 ounce (28,35 gram)	p. 1	p. 1	p. —
över 1—2 ounce	1	2	1
» 2—4 »	1	2½	1½
» 4 »	½ p. för varje ytterligare 2 ounce.		
<i>Postanvisningar (Postal Orders):</i>			
för belopp 7 pence till och med 2 sh. 6 p.	½	1	½
<i>Paket:</i>			
högst 1 pound (453,6 gr.)	3	4	1
över 1—2 pound	4	5	1 o. s. v.
Frankrike.			
<i>Brev:</i>			
högst 20 gram	cts. 10	cts. 15	cts. 5
över 20— 50 gram	15	25	10
» 50—100 »	20	30	10
därutöver per 50 gram	5	5	—
<i>Brevkort</i>			
kort med högst 5 skrivna ord	10 5	15 10	5 5
<i>Korsband (ej tidningar):</i>			
a) i kuvert eller i form av öppna kort:			
högst 50 gram	5	5	—
över 50—100 gram	5	10	5
» 100—200 »	10	15	5
därutöver per 50 gram	5	5	—

	Postavgifterna		Ökning.
	före kriget.	under kriget.	
(Frankrike.)			
b) under band och högst 50 gram vikt:	ets.	ets.	ets.
högst 15 gram	2	3	1
över 15—30 gram	3	3	—
» 30—50 »	3	5	2
c) visitkort med högst 5 skrivna ord	5	10	5
<i>Varuprov:</i>			
högst 50 gram	5	10	5
därutöver pr 50 gram	5	5	—
<i>Rekommendationsavgift</i>	10	15	5
<i>Mottagningsbevis</i>	10	15	5
<i>Assuransavgift:</i>			
högst 500 francs	10	20	10
därutöver pr 500 francs	10	10	—
<i>Postanvisningsavgift:</i>			
högst 5 francs	5	10	5
över 5— 10 francs	10	15	5
» 10— 15 »	15	20	5
» 15— 20 »	20	25	5
» 20— 50 »	25	35	10
» 50—100 »	50	60	10
» 100—300 »	75	85	10
» 300—500 »	100	110	10
därutöver pr 500 francs	25	25	—
Italien.	ei	ei	ei
<i>Brev:</i>			
pr 15 gram	15	20	5
<i>Paket:</i>			
högst 3 kg.....	60	70	10
över 3— 5 kg.	100	120	20
» 5—10 »	140	180	40

	Postavgifterna		Ökning.
	före kriget.	under kriget.	
(Italien.)			
<i>Assuransavgift för paket:</i>	ci	ci	ci
pr 300 lire	10	15	5
Ryssland.			
<i>Brev:</i>	kop.	kop.	kop.
lokala, för varje vikt av 1 loth (12,8 gram)	3	5	2
övriga, för varje vikt av 15 gram	7	10	3
Rekommendationsavgift	7	10	3
Affärshandlingar (minimiavgift)	7	10	3
” lokala (minimiavgift)	3	5	2
Tyskland.			
<i>Brev:</i>	pf.	pf.	pf.
högst 20 gram	10	15	5
över 20—250 gram	20	25	5
<i>Lokalbrev</i>	5	7½	2½
<i>Brevkort</i>	5	7½	2½
<i>Paket:</i>			
1) högst 5 kilogram:			
a) då befördringsvägen ej överstiger 75 kilometer	25	30	5
b) för längre befördringsväg	50	60	10
2) över 5 t. o. m. 50 kilogram (förhöjning enligt särskild skala)			
<i>Assurerade brev:</i>			
a) då befördringsvägen ej överstiger 75 kilometer	20	25	5
b) för längre befördringsväg	40	50	10
<i>Inkasseringsbrev</i>	30	35	5

	Postavgifterna		Ökning.
	före kriget.	under kriget.	
Österrike.			
<i>Brev:</i>			
högst 20 gram	10	15	5
över 20—250 gram	20	{ 15 heller + 5 för varje 20 gram }	—
Maximivikten, förut 250 gram, är obegränsad.			
<i>Kortbrev</i>	11	15	4
<i>Brevkort</i>	5	{ postverket 8 heller enskilt 10 heller }	3
<i>Korsband:</i>			
högst 50 gram	3	3	—
över 50— 100 gram	3	6	3
” 100— 250 ”	10	{ 3 heller per 50 gram }	—
” 250— 500 ”	20		—
” 500—1,000 ”	30	60	30
Gäller trycksaker; för varuprov utgår avgiften annorlunda.			
<i>Assuransavgift</i>			} Avgifterna utgå efter nya grunder, som försvåra en jämförelse.
<i>Paket</i>			
<i>Postanvisningar:</i>			
högst 20 kr.	10	20	10 ¹⁾
över 20— 50 kr.	20	20	—
” 50—100 ”	20	25	5
” 100—150 ”	40	30	minsk. 10
” 150—200 ”	40	35	” 5
” 200—250 ”	40	40	—
” 250—300 ”	40	45	5
” 300—350 ”	60	50	minsk. 10

¹⁾ 15 heller per postanvisning = 5 heller per 50 kr.

	Postavgifterna.		Ökning.
	före kriget.	under kriget.	
	heller.	heller.	heller.
(Österrike.)			
över 350—400 kr.....	60	55	minsk. 5
» 400—450 »	60	60	—
» 450—500 »	60	65	5
» 500—550 »	60	70	10
» 550—600 »	60	75	15
o. s. v 1,000 »	100	115	15
Nederländerna.			
<i>Brev:</i>			
	cents.	cents.	cents.
högst 20 gram	5	5	—
över 20—100 gram.....	10	10	—
» 100—200 »	10	15	5
» 200—300 »	15	20	5
» 300—400 »	15	25	10
» 400—500 »	15	30	15
Avgifterna för tyngre brev hava höjts från 5 cents för 500 gram eller del därav till 5 cents för 100 gram eller del därav.			
<i>Lokalbrev:</i>			
högst 20 gram	3	3	—
över 20—100 gram.....	5	6	1
» 100—200 »	5	9	4
För lokalbrev av högre vikt har avgiften i viss mån förhöjts.			
<i>Brevkort</i>	2½	3	½
» , lokala	1½	2	½
<i>Korsband:</i>			
För trycksaker i vikt över 500 gram utgår portot efter ny grund, som i vissa viktlägen medför ökning i avgiften.			

	Postavgifterna		Ökning.
	före kriget.	under kriget.	
	Öre.	Öre.	Öre.
Norge.			
<i>Lokalbrev</i> å orter med lokalbrevbäring:			
högst 20 gram	5	10	5
över 20—125 "	5	20	15
" 125—500 "	10	30	20
d. v. s. för dessa brev utgår rikspporto.			
Å orter, där brev bäring icke äger rum, utgår ett lokalporto av 2 öre per försändelse intill 500 grams vikt.			
<i>Korsband</i> innehållande <i>trycksaker</i> eller <i>varuprov</i> :			
högst 20 gram	3	5	2
över 20—125 "	5	5	—
<i>Rekommendationsavgift</i>	10	15	5
<i>Assurerade brev</i> :			
a) Viktpporto: högst 20 gram	10	10	—
över 20—125 "	10	20	10
" 125—250 "	30	30	—
b) Rekommendations- och assurancesavgift:			
högst 100 kronor	10	15	5
över 100—500 "	{ 10 öre + 5 öre } { pr 100 kronor }	{ 15 öre + 5 öre } { pr 100 kronor }	5
" 500 "	{ 20 öre + 5 öre } { pr 250 kronor }	{ 25 öre + 8 öre } { pr 250 kronor }	5
<i>Assurerade paket</i> :			
Rekommendations- och assurancesavgift såsom för brev	—	—	{ 5 öre pr försändelse
<i>Paket</i> :			
högst 1 kilogram	30	40	10
över 1—3 "	50	65	15
" 3—5 "	75	90	15
" 5 " tillägg av	{ 15 pr 1/2 kilogram eller del därav }	{ 40 pr kilogram eller del därav }	10

		Postavgifterna		Ökning.
		före kriget.	under kriget.	
(Norge.)				
<i>Postanvisningar:</i>				
högst	5 kronor	10	15	5
över	5— 50 kronor	15	25	10
»	50— 100 »	20	25	5
»	100— 200 »	30	35	5
»	200— 200 »	35	40	5
»	300— 400 »	40	45	5
»	400— 500 »	45	50	5
»	500— 750 »	54	60	6
»	750—1,000 »	62	70	8
»	1,000 »	1 1/4 pro mille	1 pro mille	{ minskning 25 öre pro mille
Danmark (för tiden 1/11 1917—31/12 1918).				
	<i>Korsband</i> , lokalt	2	3	1
<i>Paket:</i>				
högst	2 1/2 kilogram	20	25	5
över	2 1/2—5 kilogram	30	35	5
»	5 kilogram	5 per 1/2 kilogram	{ första 1/2 kilo- gram 10 öre, därefter 5 öre för 1/2 kilogram	5
Jämväl portot för lokalpaket har höjts.				
<i>Postforscott:</i>				
högst	10 kronor	15	20	5
över	10— 50 kronor	20	25	5
»	50—100 »	25	30	5
»	100—200 »	30	35	5
»	200—300 »	35	40	5
»	300—500 »	40	45	5
»	500—720 »	45	50	5
<i>Assuransavgift:</i>				
högst	1,000 kronor	15	20	5
	för varje överskjutande 1,000 kronor	5	5	—

	Postavgifterna		Ökning.
	före kriget.	under kriget.	
Schweiz.			
<i>Brev:</i>			
inrikes, till högst 250 grams vikt	cts. 10	cts. 15	cts. 5
lokal, " " " " "	5	10	5
<i>Brevkort, enkla</i>	5	7½	2½
» , med betalt svar	10	15	5
<i>Korsband: per 50 gram</i>	2	3	1
<i>Rekommendationsavgift för brev</i>	10	15	5
<i>Paket:</i>			
högst ½ kilogram	15	25	10
över ½— 2 ½ kilogram	25	35	10
» 2½— 5 "	40	50	10
» 5 —10 "	70	80	10
» 10 —15 "	100	120	20
Avgiften för paket över 15 kilogram (förut 20 kilogram) beräknas efter befordringsvägens längd.			
<i>Postanvisningar:</i>			
högst 20 francs	15	20	5
över 20— 50 francs	20	25	5
» 50—100 "	20	30	10
» 100, för varje 100-tal francs	10	10	—
<i>Postförskott:</i>			
högst 10 francs	10	10	—
över 10— 20 francs	20	20	—
» 20— 30 "	20	30	10
» 30— 40 "	20	40	20
» 40— 50 "	20	50	30
» 50—100 "	30	60	30
» 100 francs, för varje 100-tal francs	10	10	—

Reservatio*n*

av två av generalpoststyrelsens ledamöter, nämligen byråcheferna Askberg och Kihlmark, i anledning av styrelsens beslut den 10 januari 1918 rörande förslag till tillfällig höjning av postavgifterna.

Byråchefen
Askbergs
yttrande.

»Sedan generalpoststyrelsen på sin tid genom skrivelser från Kungl. civildepartementet den 4 januari och den 3 februari 1917 erhållit en liknande anmodan som den nu föreliggande, avgav jag, vid ärendets föredragning i generalpoststyrelsen den 20 berörda februari, jämte byråchefen Kihlmark ett yttrande, vars grundtanke var, att postavgifterna icke borde höjas i annan mån än som vore påkallat av postverkets ekonomiska behov och att den höjning, som därutöver till äventyrs vidtoges, skulle innebära en indirekt beskattning av handel och industri, vilken beskattning med all säkerhet komme att medföra ytterligare prisförhöjningar å såväl livsmedel som andra för den stora allmänheten behöfliga varor. Denna mening har jag sedan dess så mycket mindre haft anledning att frångå, som densamma synes hava gillats av 1917 års riksdag. Den till nämnda riksdag avlåtna nådiga proposition om höjning av postavgifterna blev nämligen avslagen förutom vad anginge en viss ökning av det inrikes paketportot.

Liksom statens tjänstemän i allmänhet anse posttjänstemännen sig f. n. kunna hysa grundad förhoppning, att statsmakterna skola tillerkänna dem väsentligt förbättrade avlöningsförmåner, men innan man vet, i vilken mån sådan förbättring kommer till stånd, är det icke möjligt att med bestämdhet säga, huruvida och, i sådant fall, i vilken omfattning någon höjning av postavgifterna kan bli erforderlig, för att postverkets inkomster skola icke blott täcka driftkostnaderna och särskilt de höjda avlöningarna till postpersonalen, utan även lämna ett skäligt överskott. Icke heller ser jag mig i stånd att bedöma, i vilken mån för övrigt inkomst- eller utgiftsbelopp, som angivits i generalpoststyrelsens underdåniga förslag till inkomstberäkning och stater för driftkostnaden beträffande åren 1918 och 1919, till äventyrs kunna på grund av ändrade förhållanden behöva jämkas.

Att andra länders inrikes postavgifter höjts under kriget, bör icke i och för sig medföra, att även de svenska postavgifterna höjas, ty åtminstone de höjningar, som ifrågakommit i neutrala länder, torde hava varit behöfliga för vederbörande postverks ekonomi, och något dylikt skäl för portohöjningar har hittills icke förefunnits här i landet.

Såsom ett starkare skäl för portohöjningar skulle visserligen kunna anföras det sjunkande penningvärdet, men härutinnan är att märka följande. Den postala utvecklingen har alltid gått i riktning av postavgifternas sänkning, och att så kunnat ske, har berott på rörelsens tillväxt, förenklade metoder, lättare kommunikationer m. m. Särskilt hava vid de internationella postkongresserna pläгат beslutas portosänkningar, som i sin ordning medfört sänkning av inrikes postavgifter. Senaste världspostkongressen hölls år 1906. En dylik kongress var sedermera utsatt att äga rum år 1912, men har av olika anledningar — f. n. det pågående världskriget — blivit uppskjuten. Framställningar om sänkning av inrikes postavgifter hava också avböjts under motivering, att en blivande kongress möjligen komme att fatta beslut, som kunde inverka på bestämmandet av de inrikes postavgifterna. Att emellertid åtminstone vissa inrikes svenska postavgifter kunnat tåla någon nedsättning, torde framgå därav, att postverkets över-

skott ständigt vuxit. Den nedsättning, som det sjunkande penningvärdet kan anses innebära, lär icke vara större än allmänheten, med hänsyn till postverkets ekonomi och hittills följd praxis, kunnat med skäl begära.

Vidkommande påståendet, att postverkets befodringsavgifter för paket böra hållas i jämbredd med statens järnvägars allt mer växande paketavgifter, så synes den konkurrens i fråga om paketbefordran, som f. n. råder mellan nämnda båda verk, böra snarast möjligt upphöra, exempelvis därigenom att, vad angår paketbefordran från eller till ort med järnvägsförbindelse, postverket allenast befodrar paket av högst 5 kilograms vikt, och järnvägarna endast paket av mer än 5 kilograms vikt.

I den mån ökning av postverkets inkomster kan bliva erforderlig med hänsyn till verkets behov, är från min sida icke något att erinra mot de grunder för höjning av vissa inrikes postavgifter, som i generalpoststyrelsens nu beslutade skrivelse angivas. Enär emellertid de föreslagna förhöjda postavgifterna — åtminstone vad angår andra försändelser än paket — icke kunna anses motsvara de krav på följdriktighet och praktisk lämplighet, som böra uppställas i fråga om avgifter, vilka skola gälla för obestämd tid framåt, anser jag mig böra uttryckligen framhålla önskvärdheten av att, i den mån förhöjningar nu genomföras, dessa — förutom möjligen beträffande paketavgifterna — betraktas som helt och hållet tillfälliga.» Vad postverkets paketrörelse beträffar, tillåter jag mig dock framhålla, att, mig veterligen, någon undersökning rörande det ekonomiska resultatet för postverket av nämnda rörelse aldrig gjorts. En sådan undersökning skulle även vara förenad med stora vanskligheter, men innan man åtminstone tillnärmelsevis beräknat postverkets inkomster av och utgifter för speciellt denna rörelsegren, är det icke möjligt att bedöma, huruvida och, i sådant fall, i vilken mån definitiv höjning av postverkets avgifter bör ske.»

»Mot generalpoststyrelsens ifrågavarande beslut får jämväl jag avgiva min reservation. Jag delar i det väsentliga den uppfattning, byråchefen Askberg uttalat. I egenskap av chef för den kamerala avdelningen i generalpoststyrelsen kan jag, under hänvisning till vad generalpoststyrelsen anfört i de avgivna underdåniga förslagen till inkomstberäkning och stater för driftkostnaden beträffande åren 1918 och 1919 samt efter de utredningar, som legat till grund för nämnda förslag, icke förena mig i de uttalanden och beräkningar, vilka av generalpoststyrelsen i nu förevarande skrivelse gjorts i fråga om postverkets inkomster och utgifter. Såvitt icke oförutsedda omständigheter inträffa och i den mån det är möjligt att nu därom uttala sig, anser jag, att man bör kunna hysa berättigade förhoppningar — under förutsättning att verket får åtminstone ersättning för de betydande utgifter i avseende å utrikesrörelsen, som postverket till följd av kriget under årens lopp ådragit sig, och med en rationell skötsel av verket — postverkets överskott, även om hänsyn tages till de högst väsentliga avlöningsförhöjningar, av vilka postpersonalen är i oundgängligt behov, bör bliva så stora för åren 1918 och 1919, att de måste betraktas såsom skäligen för postverkets vidkommande. Erfarenheten må visa, huru verkets driftsresultat kommer att ställa sig.

Vid nu angivna förhållanden anser jag givetvis, att förhöjning av portoavgifterna i den utsträckning, som nu ifrågasatts, icke bör äga rum. Med den ståndpunkt jag sålunda intagit, har jag saknat anledning att närmare yttra mig rörande vissa andra delar i generalpoststyrelsens utlåtande, i vilka jag icke kan instämma.»

Byråchefen
Kihlmarks
yltrande.